

واکاوی کیفی علل ضعف نسبی دانشجومعلمان رشته‌ی علوم تربیتی نسبت به رشته‌های دبیری در بین دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان خواجه نصیر کرمان

رضا صابری^۱، ویدا اندیشمند^۲، نجمه حاجی پور^۳، امیرصدرا اسدی خانوکی^۴

^۱ استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان

^۲ استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان، کرمان، ایران

^۳ استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان، کرمان، ایران

^۴ دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان، کرمان، ایران

چکیده

رشته‌ی علوم تربیتی از جمله رشته‌های اساسی و مهم در دانشگاه فرهنگیان است. این رشته از این جهت اهمیت دارد که دانشجو معلم را برای ورود به حرفه معلمی دوره ابتدایی آماده می‌کند. هدف این پژوهش بررسی علل ضعف نسبی دانشجویان رشته‌ی علوم تربیتی، نسبت به دانشجویان دبیری در دانشگاه فرهنگیان خواجه نصیر طوسی کرمان می‌باشد. روش این پژوهش کیفی و از نوع پدیدارشناسی است. یافته‌ها از طریق مصاحبه نیمه ساختاریافته به دست آمدند. در این تحقیق جامعه آماری سه دانشجوی رشته‌ی علوم تربیتی و دوازده دانشجوی رشته‌های دبیری بودند. یافته‌های این پژوهش شامل سه مضمون اصلی کار و شرایط، نظام آموزشی و واحدهای ارائه شده برای رشته‌ی علوم تربیتی و همچنین مضمون دیگر این پژوهش، فعال نبودن دانشجویان رشته‌ی علوم تربیتی می‌باشد. در مضمون کار و شرایط، دو مقوله جایگاه و کلاس و تدریس همه دروس در نظر گرفته شده. در مضمون نظام آموزشی، مقوله‌های عدم توجه نظام آموزشی به درس خواندن دانشجویان، سخت بودن رشته‌های دبیری و آسان بودن رشته علوم تربیتی و همچنین عدم استفاده درس‌های کاربردی و عملی در رشته‌ی علوم تربیتی بررسی شده است. همچنین در مضمون مشارکت دانشجومعلمان رشته‌ی علوم تربیتی، به مقوله‌های عدم فعالیت در کلاس‌های درسی دانشگاه، تشکل‌های دانشجویی و برنامه‌های فرهنگی مورد توجه قرار گرفته است. پژوهشگر با تحلیل یافته‌ها به نتایجی دست یافته است، این نتایج عبارتند از: یکی از نقاط ضعف نسبی در بین دانشجویان رشته علوم تربیتی تدریس دروس ریاضی و علوم دوره ابتدایی است؛ بنابراین واحدهای اساسی و مهمی مثل آموزش ریاضی و آموزش علوم تجربی در برنامه درسی رشته‌ی علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان خیلی کم است و لازم است که حداقل ۱۰ واحد درسی برای هر کدام از این دروس در برنامه درسی گنجانده شود.

واژه‌های کلیدی: علوم تربیتی، ضعف نسبی، تدریس، فعالیت‌های فرهنگی، کلاس درس

مقدمه

حرفه‌ی معلمی از جمله مشاغل اساسی و مهم در جوامع امروز است و امروزه تأثیر آن بر هیچکس پوشیده نیست. صلاحیت معلمی، مجموعه شناخت‌ها، گرایش‌ها و مهارت‌هایی است که معلم با کسب آنها می‌تواند در جریان تعلیم و تربیت به پرورش جسمی، عقلی، عاطفی، اجتماعی و معنوی فراگیران کمک کند (ملکی، ۱۳۸۴). علم، مهارت و تخصص کافی از جمله نیازهای اساسی یک معلم است تا بتواند در انجام کار خود موفقیت لازم را به دست آورد و زمینه‌ی پیشرفت و ارتقای آن فراهم گردد. همچنین الیوت ۱ (۲۰۱۰) در مطالعه خود بر روی معلمان ژاپنی و گواتمالا دریافت که از بین ویژگی‌های معلمان، متخصص بودن آنان نقش عمده‌ای در موثر بودنشان در کلاس درس دارد. نتایج مطالعه اکبری و مراد خانی (۱۳۸۸) نشان داد که معلمان باتجربه در مقایسه با معلمان کم تجربه به طور معنادار از خودکارآمدی بالاتری در زمینه‌های کلی مشارکت دانش آموزان، اداره کلاس و استراتژی‌های آموزشی برخوردار بودند؛ بنابراین مطالعات نشان می‌دهد که ویژگی‌هایی مانند تحصیلات و سابقه کاری معلم بر تدریس وی موثر است. در یک فضای عاطفی است که فرایند تأثیرپذیری و تأثیرگذاری تحقق می‌یابد و اصولاً تعلیم و تربیت یعنی تأثیر گذاشتن و تأثیر پذیرفتن (به پژوه، ۱۳۸۰). شغل معلمی به منزله یک فعالیت حرفه‌ای، نیازمند فلسفه‌ای برای پیوند میان نظریه و عمل است. (تلخابی، ۱۳۹۳). اگر معلم نتواند وظایفش را به خوبی انجام دهد مسلماً نظام آموزشی هم تحت تأثیر قرار خواهد گرفت و نمی‌تواند به اهداف از پیش تعیین شده، دست یابد. کاهش تاثیرات الگویی معلمان برای دانش آموزان، کاهش کارآمدی نظام آموزشی را برای پرورش نسل جدید به دنبال دارد. در نتیجه، آموزش و پرورش از عهده‌ی بسیاری از وظایف علمی و آموزشی و اجتماعی خود بر نخواهد آمد (تیموری، ۱۳۹۱). معلم باید علاوه بر دانش و تخصص لازم، انگیزه کافی هم داشته باشد تا بتواند مهارت خود را به کار گیرد (باقری، ۱۳۸۵).

کارآمد شدن دانشجو در هر زمینه چیزی فراتر از آموخته‌های نظری کلاس درس را می‌طلبد و نتایج مثبتی که از همپا شدن علم با عمل حاصل می‌شود بر هیچ کس پوشیده نیست (نقشینه، ۱۳۸۸) با توجه به اینکه دانش و تخصص از ملاک‌های اساسی یک معلم کارآمد است پس لازم است که مطالبی را فراگیرد که از اهمیت فراوانی برای حرفه اش برخوردار باشد به همین علت برنامه درسی از اهمیت فراوانی برخوردار است. رو وف (۱۳۷۹) با بررسی طرح‌های کشورهای مختلف می‌توان دریافت که همه کشورها به ضرورت توجه بازسازی برنامه درسی تربیت معلم پی برده اند و تغییر و اصلاح آن را دنبال می‌کنند. معلم کارگزار اصلی تعلیم و تربیت و روح نظام آموزشی هر کشور است. با کوشش خردمندانه معلم است که اهداف تعالی نظام آموزشی کشور محقق می‌شود. آنچه کودکان، نوجوانان و جوانان در مدرسه کسب می‌کنند متأثر از خصوصیات، کیفیات، شایستگی‌های علمی، فرهنگی، دینی، اجتماعی، اخلاقی و معنوی معلمان است (عبدالهی و همکاران، ۱۳۹۳). معلمی که آشنا به اصول تعلیم و تربیت باشد: در تهیه نقشه، اتخاذ روش، تعیین هدف، در روابط خود با شاگردان و توجه به ارزش‌های اجتماعی و میراث فرهنگی و کیفیت انتقال آنها به شاگردان و ارزش سنجی توسعه‌این ارزش‌ها می‌تواند به طور موثری اقدام کند (شریعتمداری، ۱۳۸۰). از طرفی یکی از مهمترین اهداف مراکز تربیت معلم این است که معلمان واجد شرایط و با صلاحیت تربیت کرده باشند. معلمان با انگیزه، کارآیی و وظیفه شناسی بالا برای همه سطوح و در نظام‌های آموزشی با پیش زمینه‌های عقلانی و افزایش توانایی حرفه‌ای معلمان باشند که از طریق برنامه‌های طراحی شده برای تربیت معلم، واجد این شرایط شوند (امین خندقی و نامخواه، ۱۳۸۹). در کشور ایران، دانشگاه فرهنگیان مهمترین و اصلی ترین مرکز تربیت معلم است. تا قبل از سال ۱۳۹۱ به عنوان مراکز تربیت معلم و سپس دانشگاه فرهنگیان نام گذاری شده است و به آماده کردن دانشجومعلمان در دو حوزه آموزش (ابتدایی) و (دبیری)، برای ورود به حرفه‌ی معلمی می‌پردازد.

اهمیت این دانشگاه از این جهت است که طبق بیانات مقام معظم رهبری: «دانشگاه فرهنگیان خیلی مهم است، اینجا شخصیت معلمان ساخته می‌شود.» آماده کردن دانشجو معلمان از اهمیت فراوانی برخوردار است چرا که دانشجو معلمان رشته‌ی علوم تربیتی برای ورود به دوره دبستان و دانشجو معلمان دبیری برای ورود به دوره دبیرستان آماده می‌شوند و فرآیند تدریس را در مدارس برعهده دارند. دانشجو معلمان تعداد زیادی واحد تئوری و چهار دوره کارورزی را می‌گذرانند و پس از گرفتن مدرک

لیسانس به ادارات آموزش و پرورش فرستاده می‌شوند. اما یکی از مشکلات به وجود آمده در دانشگاه فرهنگیان، ایجاد ضعف نسبی بین دانشجویان رشته‌ی علوم تربیتی در مقایسه با دانشجویان رشته‌های دبیری است.

حال سوالی که مطرح می‌شود: چه عواملی باعث ایجاد ضعف نسبی دانشجویان رشته‌ی علوم تربیتی در مقایسه با دانشجویان رشته‌های دبیری در دانشگاه فرهنگیان خواهد بود؟ و چگونه می‌توان این مشکل را برطرف کرد؟

روش

روش این تحقیق کیفی از نوع پدیدارشناسی است. جامعه‌ی این تحقیق، دانشجویان رشته‌ی علوم تربیتی و دبیری دانشگاه فرهنگیان خواهد بود که تعداد ۱۵ نفر از آنها شامل سه دانشجوی رشته‌ی علوم تربیتی و دوازده دانشجوی رشته‌های مختلف دبیری به صورت هدفمند انتخاب شده است. ابزار تحقیق مصاحبه می‌باشد و برای جمع‌آوری اطلاعات از مصاحبه نیمه ساختاریافته با دانشجویان رشته‌ی علوم تربیتی و دبیری که در دانشگاه فرهنگیان خواهد بود، مشغول به تحصیل هستند، استفاده شده است. معیار ورود شامل دانشجویان می‌باشد که در دانشگاه فرهنگیان خواهد بود، مشغول به تحصیل هستند. معیار خروج دانشجویان می‌باشد که هر زمانی که خواستند می‌توانند مصاحبه را ترک کنند. قبل انجام مصاحبه، هدف تحقیق باز گو شد و اطمینان دادیم که اطلاعات آنها محفوظ می‌ماند. حفظ گفته‌های دانشجویان در طی مراحل تحقیق از عوامل تضمین کننده داده‌ها بود.

مصاحبه‌ها با افراد در زمان‌هایی که خودشان تعیین کردند و در محیط دانشگاه انجام گرفت. با اجازه‌ی دانشجویان، مصاحبه‌ها یادداشت شد تا بتوانیم به راحتی به آنها دسترسی داشته باشیم. مدت زمان مصاحبه با هر فرد مشارکت کننده طی یک جلسه و در مدت زمان بین ۲۰-۵ دقیقه متغییر بود. چند نفری هم نظراتشان را از طریق تلگرام و با هماهنگی‌های انجام شده و محفوظ ماندن اطلاعاتشان ارسال کردند.

پس از طبقه بندی مفاهیم استخراج شده از مصاحبه‌های ۱۵ دانشجویان خواهد بود، مصاحبه‌ها، نظرات، شباهت‌ها و تفاوت‌های آنها در مطالعه مورد توجه قرار گرفت. بدین ترتیب پس از جمع‌آوری داده‌ها متن مصاحبه‌ها چندین بار مرور شد تا به یک دیدگاه کلی در مورد مؤلفه مورد نظر دست پیدا کنیم. بعد از خواندن و بررسی مصاحبه‌ها پاسخ‌های شرکت کنندگان با توجه به اهمیت و عناوین کاربردی و مهم کد گذاری شد سپس همه اینها یک به یک بررسی شد و بر اساس شباهت‌ها و تفاوت‌ها در طبقه بندی‌های جداگانه‌ای قرار گرفت. بعضی از کدها در هم ادغام شدند و بعضی از آنها مجدداً تفکیک شدند. در این فرآیند کدها مکرراً توسط محقق کنترل و پس از دسته بندی طبقه‌ها به صورت الگوی مفهومی معنادار کنارهم گذاشته شد و به این ترتیب داده‌ها کد گذاری و طبقه بندی گردید و در نهایت جهت تایید روایی و دقت تحقق مقبولیت، همسانی و عینیت پذیری داده‌ها مورد بررسی قرار گرفت. نتایج در اختیار چند تن از دانشجویان قرار گرفت تا صحت و مقبولیت نتایج به دست آمده، مورد قبول دانشجویان و درخواستی از دیدگاه‌ها و نظرات آنها باشد.

یافته‌ها

نتایج مصاحبه‌ها بیانگر این بود که درون مایه واکاوی کیفی علل ضعف نسبی دانشجویان رشته‌ی علوم تربیتی نسبت به دبیری در دانشگاه فرهنگیان خواهد بود که در سه دسته اصلی و هشت زیر حیطه قرار دارد. درون مایه‌های اصلی عبارت اند از: کار و شرایط، نظام آموزشی و دروس ارائه شده برای رشته‌ی علوم تربیتی و فعال نبودن دانشجویان رشته‌ی علوم تربیتی.

در جدول شماره یک، مضامین اصلی استخراج شده همراه با مقوله‌ها ارائه گردیده است. به منظور توصیف جامع تر مضامین اصلی این تحقیق، همه‌ی مضامین اصلی به همراه مقوله‌های مربوط به هر کدام، به صورت مجزا شرح داده شده است.

جدول-۱: مضامین اصلی و مقوله‌های حاصله از دیدگاه دانشجویان رشته‌های دبیری و علوم تربیتی در دانشگاه فرهنگیان خواجه نصیر طوسی کرمان

مقوله‌ها	مضامین اصلی
جایگاه و کلاس تدریس همه دروس	کار و شرایط
عدم توجه نظام آموزشی به درس خواندن دانشجویان سخت بودن رشته‌های دبیری و آسان بودن رشته‌ی علوم تربیتی عدم درس‌های کاربردی و عملی در رشته‌ی علوم تربیتی	نظام آموزشی و واحدها و دروس ارائه شده برای رشته‌ی علوم تربیتی
عدم فعالیت در کلاس‌های درس دانشگاه تشکل‌های دانشجویی فعالیت‌های فرهنگی	مشارکت دانشجویان

۱- کار و شرایط:

با توجه به اینکه دانشجویان رشته‌ی علوم تربیتی به عنوان معلم دبستان به ادارات آموزش و پرورش معرفی می‌شوند و سپس تعداد خیلی زیادی از آنها در مدارس روستایی و عشایری مشغول به تدریس می‌شوند، شرایطی خاص برای آنان اتفاق می‌افتد. برای مثال با مصاحبه‌های که از دانشجویان رشته‌های دبیری و علوم تربیتی دانشگاه خواجه نصیر طوسی کرمان گرفته شد، معتقدند: «وقتی که ما انتخاب رشته می‌کنیم، سعی می‌کنیم که اول دبیری‌ها را بزنیم چون دوست نداریم به روستاهای خیلی دور برویم و هر کی که جا می‌مونه می‌ره ابتدایی ولی به خوبی‌ای هم که داره اگه توی روستا بری پولش بیشتره و شرایط آب و هوا هم تاثیر خودش را داره». دانشجوی ۲۳ ساله دبیری زبان انگلیسی معتقد است: «به نظر من که کار و شرایط بچه‌های دبیری و آموزش ابتدایی و گروه هدفشون خیلی متفاوته و مقایسه شون درست نیست». همین موردیک عاملی شده است تا دانشجویان در انتخاب اول، دبیری را انتخاب کنند.

الف) جایگاه و کلاس:

اکثر جوامع امروز به نقش و تاثیر بسزای معلمان در رشد و پیشرفت جامعه شان پی برده اند و همواره برای آن ارزش فراوانی قائلند. دانشجوی ۲۳ ساله رشته‌ی دبیری زبان انگلیسی معتقد است «اگه بحث‌اینه که رتبه‌های خوب میرن دبیری و رتبه‌های پایین تر علوم تربیتی بخاطر اینکه ظاهرا تو آپ جایگاه و کلاس دبیری‌ها بالا تره».

ب) تدریس همه‌ی دروس:

با توجه به اینکه دانشجو معلمان رشته‌ی علوم تربیتی باید در همه‌ی زمینه‌ها از قبیل ریاضی، علوم، هنر، اجتماعی و سایر دروس دوره دبستان آمادگی‌های لازم را در دانشگاه فرهنگیان فرا گیرند و در مقایسه با رشته‌های دبیری که یک درس تخصصی

را می خوانند این مورد برایشان کمی سخت تر می شود. دانشجوی ۲۳ ساله رشته دبیری زبان انگلیسی معتقد است «با دبیری‌ها قابل مقایسه نیستن چون اونا شرایط دیگه‌ای دارند (رشتشون تخصصیه ولی علوم تربیتی‌ها همه چی باید درس بدن)». دانشجویان رشته علوم تربیتی باید در همه زمینه‌های درسی، دانش کافی را کسب کنند و در کلاس‌های دوره دبستان حضور یابند و تدریس کنند و نظام آموزشی ارائه شده در دانشگاه نمی‌تواند مطالب لازم را در جهت آمادگی دانشجویان رشته علوم تربیتی برای تدریس در دوره دبستان را مهیا کند و خود باعث ایجاد ضعف نسبی در بین دانشجویان رشته علوم تربیتی شده است.

۲- نظام آموزشی و واحدهای ارائه شده برای دانشجویان رشته‌ی علوم تربیتی:

همواره نظام آموزشی و نحوه آموزش واحدهای درسی از اهمیت فراوانی در همه‌ی نظام‌های آموزشی جوامع برخوردار است و همه جوامع به اهمیت نظام آموزشی در دانشگاه‌ها و مدارس پی برده اند. دانشجویان رشته‌ی علوم تربیتی معتقدند: «واحدهایی که در دانشگاه ارائه شدند، واحدهایی مثل آموزش ریاضی و علوم خیلی کم است و در این دو درس ما باید حداقل برای هر کدام از آنها ۱۰ واحد بگذرانیم تا خوب توی آنها قوی شویم».

الف) عدم توجه نظام آموزشی به درس خواندن دانشجویان رشته‌ی علوم تربیتی:

درس خواندن و به دنبال تحقیق و پژوهش بودن از جمله کارهای مهمی است که دانشجویان فعال به دنبال آن هستند. از نظر دانشجوی فارغ التحصیل رشته‌ی شیمی: «به نظر من که تفاوتی بینشون نیست دلیل ضعف نسبی که وجود داره اینه که: دانشگاه از بچه‌های علوم تربیتی خیلی درس خوندنو نمی‌خواود همین!! یعنی در حقیقت کلا وزارت». دانشجوی ۲۲ ساله رشته‌ی علوم تربیتی معتقد است «درسای ما آسون تره و همین باعث شده که بچه‌ها زیاد جدی نگیرن و یک احساس بی خیالی داشته باشن. شاید چند تا ریاضی یا علوم به ما داده بودند و استادا هم سخت گیرشون رو روی این درس‌ها بیشتر می‌کردن بهتر می‌شد»

ب) سخت بودن رشته‌های دبیری و آسان بودن رشته‌ی علوم تربیتی:

اکثر دانشجویان رشته‌های دبیری معتقد هستند که رشته‌ی علوم تربیتی، رشته‌ای آسان است و درس‌هایشان در دانشگاه خیلی آسان است. دانشجوی فارغ التحصیل دبیری شیمی ورودی ۹۱ معتقد است: «این‌یه کوچولو ضعف هم بخاطر اینه که واقعا و بدون تعارف یه کم باقی رشته‌ها ذاتا باس بیشتر درس بخوند واسشون خب بچه‌ها علوم تربیتی یه خورده کارشون آسون تره». دانشجوی ۲۲ ساله دبیری زبان معتقد است: «اما وقتی که علوم تربیتیا سر کلاس میرن چون با دبستانیا سروکار دارد کارشون خیلی سخت تر از ما هست ولی انصافاً توی دانشگاه درساشون در حد شلغمه».

ج) عدم دروس کاربردی و عملی در رشته‌ی علوم تربیتی:

دروس عملی به معنای دروسی هستند که اساتید کارهایی عملی‌ای مرتبط با واحد درسی برعهده دانشجویان می‌گذارند و دانشجویان باید آنها را انجام دهند. از نظر دانشجوی ۲۲ ساله رشته‌ی دبیری زبان انگلیسی: «سلام به نظر من دلیلش اینه که بعضی از درسایی که می‌خونید کاربردی و عملی نیست و تئوریه بعضی درسای عملیتون مثل کار با گل (گل: مخلوط آب و خاک) که مفیدن هم به دلیل ضعف فرهنگی جامعه باهش درست برخورد نمی‌شه و گاهها مورد تمسخر قرار می‌گیرید». دانشجوی ۲۲ ساله رشته‌ی علوم تربیتی معتقد است: «واحدهای درسی‌ای که برای ما گذاشتن اصلاً مخصوص دوره دبستان نیستن. اینها برای رشته دانشگاهی علوم تربیتی هستند ولی از وقتی که آموزش ابتدایی شده حداقل اسمش بهتر شده».

همچنین دانشجوی ۲۲ ساله رشته‌ی علوم تربیتی معتقد است: «به نظر من برای ما باید بیشتر از این واحدهایی اساسی و مهمی مثل ریاضی و علوم ارائه بشه مثلاً برای هر کدومشون حدود ۱۰ واحد ارائه بشه تا بچه‌ها توی این درس‌ها از خودشون ضعف نشون ندن. البته استادی که میارن هم سابقه تدریس این درس‌ها را داشته باشن».

۳- مشارکت دانشجویان «فعال نبودن»

فعالیت و تلاش فراوان و به دنبال تحقیق و پژوهش بودن از اهمیت فراوانی برخوردار است و لازم است که دانشجویان همواره به دنبال آن باشند. دانشجوی ۲۲ ساله رشته دبیری زبان انگلیسی معتقد است «یه چیزی دیگه هم‌اینه که خودتونم ارزش رشتتون رو پایین می‌بارید چون فعال نیستید و زیاد کاری انجام نمی‌دید و به همین دلیل بقیه در موردتون به عنوان یه رشته پراهمیت فکر نمی‌کنن». همچنین از نظر دانشجوی ۲۰ ساله رشته مشاوره: «بچه‌های علوم تربیتی خودشون رو دست کم میگیرن، استاد اونا رو دست کم میگیرن».

الف) عدم فعالیت در کلاس‌های درس دانشگاه:

فعالیت و مشارکت دانشجویان در مباحث درسی و غیر درسی از اهمیت فراوانی برخوردار است. دانشجویان با بحث و مقایسه، بهتر می‌توانند بر علم و دانش خودشان بیفزایند. دانشجوی رشته علوم تربیتی بیان می‌کند «بین من خودم رشته علوم تربیتیم اما توی کلاس بچه‌ها بی انگیزه هستن. مثلاً من خودم خیلی دیدم که سر کلاس ساکتن و خیلی حرفی نمی‌زنن.» و دانشجوی ۲۲ ساله دبیری زبان اعتقاد دارد: «ترم قبل ما کلاس فلسفه تعلیم و تربیت با علوم تربیتی‌ها مشترک بود کلاً علوم تربیتی‌ها ساکت بودن اصلاً نظری نداشتن!»

ب) جنبش‌ها و تشکل‌های دانشجویی:

از جمله جنبش‌های دانشجویی در دانشگاه فرهنگیان، جنبش عدالت‌خواه دانشجویی، هیئت مکتب الصادق، انجمن اسلامی، کانون هنر، بسیج دانشجویی، شورای صنفی و سایر جنبش‌ها هستند که مسئولیت‌این جنبش‌ها را دانشجویان دانشگاه فرهنگیان خواجه نصیر کرمان برعهده دارند. دانشجوی ۲۲ ساله دبیری فیزیک در این باره معتقد است: «تا سال گذشته بعضی از تشکل‌های دانشجویی دست بعضی از علوم تربیتی‌ها بود اما به جز دو سه تا برنامه، کار خاصی نکردن ولی امسال که همون تشکل‌ها دست علوم پایه‌ها هست بین چقدر فرق کرده. به نظر من بهتره دانشجویای علوم تربیتی از همون حد درس دادن توی مدارس ابتدایی بالاتر نیان و کارهای مدیریتی را به علوم پایه‌ها بسپارند». دانشجوی ۲۲ ساله دیگری از دبیری فیزیک معتقد است «استاد ما که توی اداره کل هست همین هفته قبلی گفت که بیشتر کارمندای اداره کل برنامه ریزی درسی و علوم تربیتی خوندن و واقعاً خوب کار نمیکنن. مثلاً همینا تصمیم گیرنده هستند و مبحث مشتق را اومدن از توی کتاب ریاضی دبیرستان حذف کردن. در صورتی که یکی از مباحث اصلی هست. همین هفته گذشته استاد ما گفت که این علوم تربیتیا ضعیف هستن». همچنین بیان می‌کند «قبل از اینکه انتخابات شورای صنفی بشه علوم تربیتی مسئولش بود، اصلاً هیچ کاری نکرد. چند تا علوم تربیتی دیگه هم همراهش بود. الان به دبیری زیست اومده بین چقدر کارش را خوب انجام میده مثلاً هندونه می‌آورد در خوابگاه.»

ج) فعالیت‌های فرهنگی:

فعالیت‌ها و برنامه‌های فرهنگی از جمله فعالیت‌های فوق برنامه می‌باشند که در مدارس و دانشگاه‌ها برای دانش آموزان و دانشجویان در جهت تکمیل مباحث درسی ارائه می‌شوند. دانشجوی ۲۲ ساله دبیری فیزیک معتقد است: همکلاسی من را بین که چطور برنامه‌های فرهنگی را خوب انجام میدید حالا برو همون رو با نفر قبلی که یه علوم تربیتی بود، مقایسه کن!». دانشجوی دبیری فیزیک معتقد است: «توی دانشگاه خودمون دبیری‌ها فعالیت فرهنگی شون خیلی بیشتره حالا من نمی‌خوام نامشون ببرم.»

بحث و نتیجه گیری

هدف این تحقیق واکاوی کیفی علل ضعف نسبی دانشجومعلمان رشته‌ی علوم تربیتی نسبت به دانشجو معلمان رشته‌های دبیری بود. یافته‌های تحقیق بیانگر این بود که دلایل ضعف نسبی دانشجومعلمان رشته‌ی علوم تربیتی در سه دسته کار و شرایط، نظام آموزشی و واحدها و دروس ارائه شده برای رشته‌ی علوم تربیتی، فعال نبودن دانشجویان علوم تربیتی در دانشگاه، قرار دارد. یکی از دلایل ضعف نسبی در بین دانشجومعلمان رشته‌ی علوم تربیتی، مضمون کار و شرایط بود. این یافته با نتایج تحقیقات معصومه محمدی، ابراهیم صالحی عمران و عذرا درزی (۱۳۹۵) همخوان است. بنابراین پیشنهاد می‌شود: توجه بیشتری به دانشجو معلمان رشته‌ی علوم تربیتی که به عنوان معلم ابتدایی به مناطق و روستاهای دورتر فرستاده می‌شوند، شود و مورد حمایت‌های بیشتر مالی و رفاهی قرار گیرند. همچنین لازم است برای دانشجومعلمان رشته‌ی علوم تربیتی کارگاه‌ها و کلاس‌های تکمیلی بیشتری در جهت یادگیری بیشتر دروس آموزش ریاضی و آموزش علوم تجربی تشکیل شود. می‌توان از طرف ادارات آموزش و پرورش حمایت بیشتری از دانشجو معلمان تازه ورود پیدا کرده به دوره ابتدایی کرد.

یافته‌های تحقیق نشان داد که یکی از مضامین اصلی در ایجاد ضعف نسبی، نظام آموزشی و واحدهای ارائه شده برای رشته‌ی علوم تربیتی است. نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش طیبه موسوی منزله و عباس قلتاش (۱۳۹۵) همخوان است. نتایج این تحقیق نشان داد که نظام آموزشی و واحدهایی تئوری تأثیر فراوانی بر ضعف نسبی دانشجومعلمان رشته‌ی علوم تربیتی دارد و دروس اساسی و مهمی همچون آموزش ریاضی و آموزش علوم تجربی خیلی کم است. پیشنهاد می‌شود: دروس کاربردی مانند آموزش ریاضی و آموزش علوم در واحد درسی بیشتر ارائه شود. دانشجویان رشته‌ی علوم تربیتی برای درس آموزش ریاضی و آموزش علوم، برای هر کدام به صورت جداگانه ۱۰ واحد بگذرانند. نظام آموزشی و دانشگاه فرهنگیان درس خواندن بیشتری از دانشجو معلمان رشته‌ی علوم تربیتی بخواهد. طبق یافته‌های تحقیق یکی دیگر از مضامین اصلی در ایجاد ضعف نسبی، فعال نبودن دانشجومعلمان رشته‌ی علوم تربیتی در کلاس‌ها، برنامه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی و برعکس فعال بودن دانشجو معلمان رشته‌های دبیری در این موارد است. براین اساس پیشنهاد می‌شود که اساتید دانشگاه تلاش بیشتری در جهت به کارگیری دانشجویان رشته‌ی علوم تربیتی به فعالیت‌های عملی و کاربردی داشته باشند. انتخابات انجمن علوم تربیتی برگزار شود و دانشجو معلمان به صورت گسترده کاندیدا شوند. دانشجومعلمان رشته‌ی علوم تربیتی تلاش بیشتری از خود نشان دهند و فعالیت‌های مفید خودشان را در برنامه‌ها و فعالیت‌ها بیشتر کنند.

منابع

۱. اکبری، امین. مرادخانی، شهاب (۱۳۸۸). خودکارآمدی معلمان انگلیسی در ایران: ایا مدرک تحصیلی و تجربه باعث تفاوت می‌شود؟ پژوهش‌های زبان‌های خارجی، ۴۶، ۵۶-۲۵.
۲. باقری، خسرو (۱۳۸۵). تربیت دینی و چالش قرن ۲۱، به نقل از مکاتبه و اندیشه، سال هفتم، جلد بیست و پنجم، قم: انتشارات نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها.

۳. به پژوه، احمد (۱۳۸۰). نقش های معلم به نقل از نشریه ماهانه آموزش - تربیتی پیوند، انتشارات انجمن اولیا و مربیان.
۴. بیانات مقام معظم رهبری در دانشگاه فرهنگیان
۵. تلخابی، محمود؛ فقیری محمد. (۱۳۹۳) «تحلیل گفتمان کارورزی» آموزشنامه دانشگاه فرهنگیان، سال اول، شماره ۵
۶. تیموری، محمود (۱۳۹۱). تحلیل جامعه شناختی موقعیت اجتماعی معلمان؛ با تأکید بر زمینه بندی انواع سرمایه، قابلیت تبدیل و اثربخش آنها بریکدیگر (مطالعه تجربی معلمان شهرستان بیرجند) پایان نامه کارشناسی ارشد). دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
۷. خندقی، امین. نامخواه، مرضیه. (۱۳۸۹). کاوشی در میزان توجه به موضوع درسی تربیت معلم در حوزه تحقیق برنامه درسی ایران. همایش برنامه درسی تربیت معلم. تهران دانشگاه شهید رجایی.
۸. رو وف، علی (۱۳۷۹) جنبش جهانی برای بهسازی تربیت معلم ایران. وزارت آموزش و پرورش. انتشارات پژوهشکده تعلیم و تربیت.
۹. رو وف، علی (۱۳۸۶). تربیت معلم و کارورزی، ویراست دوم، تهران، نشر روان.
۱۰. شریعتمداری، علی (۱۳۸۰). اصول تعلیم و تربیت. تهران، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ پانزدهم.
۱۱. عبدالهی، بیژن، دادجوی توکلی، عطیر ویوسلیانی، غلامعلی (۱۳۹۳). شناسایی و اعتبار سنجی شایستگی های حرفه ای معلمان اثربخش، فصلنامه نوآوری های آموزشی، شماره ۴۹.
۱۲. ملکی، حسن (۱۳۸۴). صلاحیت های حرفه معلمی. تهران، انتشارات مدرسه.
۱۳. نقشینه، ن (۱۳۸۸). درآمدی بر کارورزی، فصلنامه اطلاع رسانی، دوره ۱۶، شماره ۱ و ۲

۱. Elliot, B, L, S. (۲۰۱۰). Effective teacher characteristics: A Two Nation Causal Comparative Study. Ph.D. Walden university.